

СТ А Н О В И Щ Е

От: *проф. д-р Христина Лазарова Николова;*
катедра „Икономика на транспорта и енергетиката“, УНСС
професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност
Икономика и управление (Икономика на транспорта)

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по професионално направление 3.8. Икономика, *научна специалност Икономика и управление (транспорт)* в Университет за национално и световно стопанство.

Автор на дисертационния труд: *Вероника Любомирова Гъркова*

Тема на дисертационния труд: *ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПОЛИТИКАТА ЗА ЗАЩИТА ПРАВАТА НА ПЪТНИЦИТЕ ВЪРХУ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА АВИАКОМПАНИИТЕ И ЛЕТИЩНИТЕ ОПЕРАТОРИ*

Научен ръководител: проф. д-р Христина Лазарова Николова

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури за защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 220/03.02.2021 г. на Зам.-Ректора по НИД на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Вероника Гъркова се е обучавала по докторска програма в професионално направление 3.8. Икономика, по научна специалност Икономика и управление (транспорт) към катедра „Икономика на транспорта и енергетиката“, факултет „Икономика на инфраструктурата“ в УНСС със срок на обучение 23.02.2016 г. – 15.02.2021 г. През периода 23.02.2016 г. – 23.02.2020 г. обучението е осъществено в редовна форма на подготовка, а след това – в задочна форма. Отчислена е с право на защита на 15.02.2021 г. (Заповед №245/04.02.2021 г. на Ректора на УНСС).

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният за защита дисертационен труд е в обем от 188 страници основен текст, структуриран в увод, изложение в три глави, заключение, списък на използваната литература, списъци на таблиците и фигурите и на използваните съкращения. В основния текст са представени 23 таблици и 28 фигури.

Първа глава представя същността и теоретичните аспекти и подходи за оценка на конкурентоспособността на авиокомпаниите и летищните оператори в контекста на политиката за защита правата на пътниците.

Във втора глава се анализират състоянието и проблемите на качеството и конкурентоспособността на авиокомпаниите и летищните оператори и са дефинирани взаимовръзките им с политиката за защита правата на пътниците. Направен е кратък преглед на нормативната рамка и са анализирани стратегическите документи и развитието на политиката и условията за осъществяване на въздушните превози и на политиката за защита правата на пътниците във въздушния транспорт в ЕС.

Трета глава допълва анализа в изследването с резултатите от направените собствени проучвания на дисертантката. Представен е разработен от автора подход за оценка на въздействието на политиката за защита правата на пътниците върху основните показатели за качеството на превозите и върху конкурентоспособността на авиокомпаниите и летищните оператори, базиран на методиката за динамично програмиране и са предложени мерки за подобряване на политиката за защита правата на пътниците. В края на тази глава е направена оценка на въздействията и са дефинирани очакваните ефекти от прилагането на предложените мерки върху конкурентоспособността на авиокомпаниите и летищните оператори.

В заключението са отчетени постигнатите резултати и решаването на поставените изследователски задачи. Обобщени са основните изводи, които доказват изследователската теза и са потвърдени основните хипотези на изследването.

Темата на дисертационното изследване е изключително актуална и значима за развитието на въздушния транспорт и осигуряването на качествени транспортни услуги, както и за постигането на висока конкурентоспособност на авиокомпаниите и летищните оператори при прилагане на ефективни мерки за защита правата на пътниците. Тя е свързана с обосноваването и прилагането на адекватни подходи и модели за оценка на въздействието на тази политика върху качеството на превозите и конкурентоспособността на авиокомпаниите и летищните оператори и с предложения за оптимизиране на мерките на европейската и национална политика в това направление.

Обектът, предметът и основните изследователски задачи на изследването са правилно формулирани.

Докторантката си е поставила за цел да дефинира система от показатели и детерминанти на качеството на въздушните превози, която позволява да се оцени въздействието на политиката за защита на пътниците върху конкурентоспособността на авиокомпаниите и летищните оператори. Основната изследователска теза, която е защитена в дисертационния труд гласи, че „политиката за защита правата на пътниците е тясно обвързана с качеството на въздушните превози и оказва съществено въздействие върху конкурентоспособността на авиокомпаниите и летищните оператори. Това въздействие може да бъде измерено чрез дефинирането на система от

количествени и качествени показатели и може да бъде управлявано чрез идентифицирането на адекватни мерки за повишаване на ефективността от тази политика, които да допринесат за по-висока конкурентоспособност на авиопревозвачите и летищните оператори“. Тя е декомпозирана в 4 работни хипотези, които са успешно апробирани и доказани в хода на изследването по темата на дисертацията.

Използваните литературни източници са 90, от които 60 на кирилица и 30 - на латиница. Следва да се отбележи отличното познаване от страна на докторантката на литературата в изследваната научна област и прецизното цитиране на литературните и информационните източници в текста и в библиографската справка.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Изследването в дисертационния труд е проведено с подходящо подбрана методология и научен инструментариум. За постигането на поставените цели и изпълнението на изследователските задачи докторантката е приложила статистически, математически и икономически методи за научни изследвания, включващи динамично програмиране, компаративен и специализиран анализ, както и научни сравнения и обобщения. Приложени са също така елементи на историко-логическият метод, сравнителният анализ, контент анализът, обобщения на основните идеи, залегнали в ключови стратегически документи по темата на изследването

Докторантката е предложила оригинално научно изследване, което разширява хоризонта на научните изследвания в областта на икономиката на транспорта и дава отговор на съществени теоретични и практико-приложни въпроси.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

В дисертационния труд са налице както научно-теоретични приноси, така и такива с практико-приложен характер, които са правилно дефинирани и се свеждат до следното:

1. Научно-теоретични приноси:

- На базата на направено проучване на научната литература и анализ на практиката за прилагане на политиката за защита правата на пътниците е дефинирана нейната роля за повишаване на качеството на въздушните превози и конкурентоспособността на авиопревозвачите и летищните оператори.
- Обосновани са ключови елементи на политиката за защита правата на пътниците във въздушния транспорт чрез изясняване и допълване на същността на понятието “конкурентоспособност“, като са обхванати всички елементи и аспекти на качеството на транспортните услуги във въздушния транспорт и принципите и подходите за ценообразуване.
- Идентифицирани са и са адаптирани подходящи методи и подходи за изследване и оценка на въздействието на политиката за защита правата на

пътниците върху конкурентоспособността на авиокомпаниите и летищните оператори.

II. Теоретико-приложни приноси:

- Въз основа на изследване и оценка на качеството на въздушните пътнически превози и конкурентоспособността на авиокомпаниите и летищните оператори, са идентифицирани ключовите мерки за подобряване на политиката за защита правата на пътниците във въздушния транспорт.
- Направена е теоретична обосновка и са представени резултати от практическата апробация на метода на динамичното програмиране при вземане на решения за промяна в политиката за защита правата на пътниците с оглед постигане на по-висока конкурентоспособност на авиопревозвачите и летищните оператори

III. Практико-приложни приноси:

- На базата на проучване и анализ на предприетите и предложени мерки за защита правата на пътниците на европейско ниво са идентифицирани допълнителни мерки и е доказано тяхното въздействие върху конкурентоспособността на авиокомпаниите и летищните оператори.
- Направено е адаптиране на метода на динамичното програмиране за вземане на решения, въз основа на което е изведен модел за оценка на въздействието на мерките на политиката за защита правата на пътниците във въздушния транспорт върху конкурентоспособността на авиационните и летищните оператори и са представени резултатите от апробацията на този модел.
- Изведени са основните очаквани икономически, социални и екологични въздействия на дефинираните и предложени мерки за защита правата на пътниците във въздушния транспорт и са обобщени ефектите от препоръчаните мерки в контекста на политиката за развитие на въздушния транспорт.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Представени са пет публикации по темата на дисертацията, съответно две статии в специализирани и индексирани научни списания и три доклада на научни конференции. С посочените публикации по темата на дисертацията е осигурено адекватно разпространение на получените резултати в научната литература.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът коректно и адекватно отразява дисертационния труд в структурно и съдържателно отношение.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

В дисертационният труд са допуснати някои дребни технически грешки и несъответствия, но те не омаловажават актуалността на темата, както и високата степен на нейното разработване. Те имат технически характер и могат да бъдат

разглеждани като препоръки за прецизиране на бъдещата изследователска работа на докторантката.

8. Заключение

В заключение, смятам че представеният дисертационен труд напълно отговаря на изискванията за придобиване на образователна и научна степен „доктор“. В него са налице научни и приложни приноси, както и новаторски подход в изследването на темата, което позволява да се даде висока оценка на изследователската разработка и да бъде препоръчано на уважаемото научно жури да присъди на Вероника Любомирова Гъркова ОНС „Доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и управление (транспорт)“.

01.03.2021 г.

гр. София

проф. д-р Христина Николова